

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНІСНО-ОПЕРАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ НАУКОВО- ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

УДК 378.937
Кожухар Ж. В.

В статье сформулировано понятие «научно-познавательная компетентность». Рассматривается процесс формирования деятельностино-операционного компонента научно-познавательной компетентности будущих учителей информатики. Проанализированы и выделены педагогические условия формирования данной компетентности в процессе высшего образования.

Ключевые слова: компетентность, научно-познавательная компетентность, деятельностьно-операционный компонент, система самостоятельных заданий.

У статті сформульовано поняття «науково-пізнавальна компетентність». Розглядається процес формування діяльнісно-операційного компонента науково-пізнавальної компетентності майбутніх учителів інформатики. Проаналізовано та виділено педагогічні умови формування даної компетентності в процесі вищої освіти.

Ключові слова: компетентність, науково-пізнавальна компетентність, діяльнісно-операційний компонент, система самостійних завдань.

In the article the concept “scientific and cognitive competence” is formulated. The process of formation of the active-operational component of future computer science teachers’ scientific-cognitive competence is considered. The pedagogical means of formation of this competency are analyzed and underlined.

Key-words: competence, scientific and cognitive competence, active and operational component.

Актуальність статті зумовлена однією з найбільш важливих проблем сучасності, якою небезпідставно вважають збереження й відтворення здібності особистості до вільної орієнтації у щільності інформаційних проблемних полів, здійснення відкриття, створення й пояснення фактів життя. Особливої важливості в цьому аспекті набуває підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів інформатики, а саме їхньої науково-пізнавальної компетентності, професійно-творчих умінь.

Вивчення наукових джерел дозволяє стверджувати, що існують такі напрями дослідження окресленої проблеми: теоретичний базис та технології впровадження компетентнісного підходу (Н. Бібік, Н. Кічук, Я. Кічук, М. Князян, О. Пометун, О. Савченко), методологічні засади організації пізнавальної діяльності учнів та студентів (К. Абульханова, О. Бережнова, О. Бугрій, С. Ворончиков, М. Ліпман, Н. Морзе, А. Новиков, Д. Новиков, В. Петровський, Б. Пірлмен).

Поряд з цим, проблема розкриття операційно-процесуальних аспектів науково-пізнавальної компетентності майбутніх учителів інформатики потребує уточнення. Саме тому метою нашої статті є висвітлити сутність окресленої компетентності та схарактеризувати її діяльнісно-операційний компонент.

Аналіз психолого-педагогічних наукових праць (О. Бережнова, С. Воронцов, М. Князян, М. Ліпман, О. Савченко) дозволяє розглядати науково-пізнавальну компетентність майбутнього вчителя інформатики як спроможність на основі сформованих мотивів і цінностей пізнавальної діяльності та системи знань про закономірності її розгортання ефективно виконувати наукове дослідження з послідовною рефлексією процесу самовдосконалення в цій діяльності. Проведене нами дослідження засвідчило що науково-пізнавальна компетентність є складним утворенням, що зумовлює формування у студентів кожного з його компонентів – мотиваційно-аксіологічного, когнітивно-теоретичного, досвідно-операційного.

Як наголошують дослідники (Н. Морзе), підготовка майбутніх учителів інформатики повинна бути настільки «глибокою, широкою і надійною», щоб забезпечити реалізацію всіх можливих форм використання комп'ютера в навчальному процесі. Неабиякої значущості набуває при цьому формування діяльнісно-операційного компонента науково-пізнавальної компетентності, одним з елементів якого є володіння процедурами наукового пошуку. На наш погляд, оволодіння цими процедурами слугує розвитку Я-концепції особистості, забезпечуючи оптимальність її функціонування, починаючи із самовизначення та закінчуючи самореалізацією в професійному просторі [7].

В. Петровський, аналізуючи проблему просторів існування особистості, зазначає, що важливим завданням сьогодення є упорядкування знань, яке здійснюється за допомогою класифікації, типологізації, систематизації феноменів. У цьому ряду набуває значення виявлення механізмів зміцнення різних просторів, сумісного функціонування їхніх контентів [9]. Отже, особистість має володіти апаратом багаторівневого, поліспрямованого пошуку, який дозволяє виявити як структуру досліджуваного феномена, так і взаємозв'язок різних конструктів у форматі декількох феноменів, їхній взаєморозвиток та взаємовплив.

Формування вміння вчитися, як наголошують науковці (О. Бугрій), передбачає оволодіння способами навчальної діяльності, серед яких основними є виявлення залежностей в навчальному матеріалі, повноцінний аналіз засвоєної інформації, створення образів об'єктів та оперування ними, самостійне складання завдань, розробка запитань, самоконтроль.

Досвідно-операційний компонент передбачає також оволодіння мисленнєвими операціями та вміннями. Б. Пірлмен підкреслює, що навички мислення – це є інструментальні засоби, кожен з яких спрямований на реалізацію окремих цілей, а саме: визначення корисної інформації, перспективних цілей, не зважаючи на емоційні уподобання чи антипатії; ідентифікація і структурування блоків інформації; зосередження на певній меті; вбачання послідовності можливих подій та прогноз їхніх наслідків; розпізнання альтернатив з метою створення нових можливостей; визнання різних точок зору [10].

В концепції навчання методології (А. Новиков, Д. Новиков) підкреслюється, що ефективна організація будь-якої діяльності суттєво залежить від володіння вміннями цілепокладання, проектування, конструювання, рефлексії

процесу діяльності. При цьому провідним механізмом результативності розгортання діяльності, на погляд науковців, виступає саморегуляція [8]. В цілому, володіння окресленими вище вміннями є передумовою професійного розвитку особистості.

Серед складових елементів досвідно-операційного компонента є важливим й прогностичні. Як відомо (А. Захаров), педагогічне прогнозування – це процес дослідження можливих тенденцій і перспектив розвитку об'єктів і суб'єктів педагогічної реальності. Основними діями, що відбивають прогностику педагога є моделювання педагогічних ситуацій, їхнє перетворення, висунення гіпотез, пропедевтичний аналіз наслідків, планування.

Важливими є й рефлексивні вміння, тобто вміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз, самооцінку. Розробляючи авторську модель досліджуваного процесу, ми виходили з того, що рефлексія – це процес, котрий, насамперед, передбачає самоаналіз й самооцінювання, що й дозволяє скоректувати науково-пізнавальну діяльність.

К. Абульханова наголошує, що при розв'язанні проблеми є необхідним ввести контексти, які допомогли б конкретизувати її сутність. Науковець пропонує послідовні кроки вивчення проблеми, котрі визначаються нею як «параметри контекстів»: виявлення причин виникнення проблеми, можливих наслідків її розв'язання, усвідомлення відповідальності за них, використання допомоги інших людей у цій діяльності, передбачення ймовірної неповноти інформації з проблеми, аналіз власного досвіду її розв'язання та значущості прийнятих рішень [1].

М. Князян, розробила процесуально-операційну сітку самостійно-дослідницької діяльності, котра містить дев'ять комплексів дослідницьких дій: утворення вихідної бази дослідження, вивчення теоретичної інформації, проведення діагностувального експерименту, утворення моделі формувального етапу педагогічного експерименту, аргументація власної наукової позиції, узагальнення експериментальних даних, прогнозування наслідків дослідження, оформлення результатів наукового пошуку, самооцінка [6].

Важливою передумовою реалізації пошуку є володіння прийомами розумової діяльності, при цьому, на думку О. Бутрій, їхній горизонтальний зв'язок має відображатися крізь призму вертикального зв'язку. Так, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення й класифікація мають формуватися в контексті трьохрівневої системи, де перший рівень передбачає знання сутності, значення, структури об'єкта, котрий вивчається, другий – застосування знань, третій – узагальнення й перенос знань і вмінь у нові ситуації [2].

В концепції формування навчально-пізнавальної компетентності, запропонованої С. Ворончиківим, навчально-пізнавальна діяльність вимагає володіння загальнонавчальними вміннями трьох груп – це навчально-управлінські, навчально-інформаційні, навчально-логічні, де до навчально-інформаційних науковець відносить вміння працювати з письмовими або усними текстами, реальними об'єктами як джерелами інформації; до навчально-логічних – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікація, визначення понять, доведення, спростування, визначення й розв'язання проблем [3].

З позицій активності мислення, що відповідає об'єкту думки, мотивації та наміру досягти інтелектуального успіху, Є. Старовойтенко розкриває систему

мисленневих прийомів, які актуалізуються в контексті тієї чи іншої установки особистості. Науковець аргументує необхідність виокремлення установки на пізнання, на розуміння, на інтерпретацію, на діалог, на рефлексію, на дептність, на творчість.

Привертас увагу та система мисленневих прийомів, котрі актуалізуються, за Є. Старовойтенко, в установці на пізнання, а саме: визначення в об'єкті відомих або нових якостей, фіксація взаємодії між його опозиційними якостями, встановлення нових або заперечення відомих зв'язків об'єкта з іншими, визначення причин виникнення та змінювання об'єкта, можливостей його перетворення, виявлення станів об'єкта та їхній вплив на нього, оцінювання позитивних і негативних сторін об'єкта [11]. В площині педагогічного дослідження ці прийоми здійснюються в ході теоретичного аналізу певного педагогічного феномена, розкриття його характеристик та взаємозв'язків з іншими феноменами.

Задля більш глибокого розуміння сутності досвідно-операційного компонента науково-пізнавальної компетентності має неабиякого значення розкриття запропонованих Є. Старовойтенко типів ходу думки особистості у вивченні певного об'єкта. Цими типами є канонізація об'єкта, його критика, проблематизація, ідеалізація, перетворення, а також компенсація знання про об'єкт. Науковець сформулювала дії, котрі актуалізуються в кожному з окреслених типів. Аналіз цих дій свідчить, що вони відзначаються дослідницьким характером, оскільки передбачають багатостороннє висвітлення змісту й характеру певного об'єкта (з точки зору репродукції його якостей, фіксації внутрішніх протиріч, розкриття можливостей його перетворення, виявлення маловідомих характеристик, висвітлення потенціалу його вдосконалення).

Вивчення наукових підходів щодо класифікації вмій досвідно-операційного компонента науково-пізнавальної компетентності дозволяє констатувати, що параметри, котрі використовуються задля оцінки творчого, критичного або продуктивного мислення, відбивають не лише певні якості особистості, а часто вміння накопичувати, опрацьовувати, аналізувати інформацію, продукувати ідеї, аргументувати їх, узагальнювати, тобто конкретні дії, що актуалізуються в площині пошукової діяльності.

Слід зазначити, що проблема формування творчих якостей особистості часто знаходиться в центрі уваги дослідників процесів генерування нового знання. Отже, окрім оволодіння вміннями пошукового характеру, котрі складають ядро науково-пізнавальної компетентності, науковці привертають увагу й до системи творчих умінь.

Системність і послідовність розгортання креативного процесу передбачається в теорії Д. Гілфорда, який запропонував його чотири етапи: відчуття проблеми, аналіз матеріалу, актуалізація накопиченої в пам'яті інформації, формування гіпотез (що передбачає гнучкість мислення), поточна оцінка, що здійснюється протягом розв'язання проблем. Науковець висунув чіткі вимоги щодо креативності особистості, серед них: здатність відшукувати й ставити проблеми; здібність генерувати велику кількість ідей; гнучкість як продукування різноманітних ідей; здатність вдосконалювати об'єкт, додаючи деталі; володіння аналізом і синтезом. Як бачимо, вимоги до особистості торкаються, насамперед, умінь генерувати й диверсифікувати інноваційні ідеї [4].

Отже, оволодіння досвідно-операційним компонентом здатне забезпечити акмеологічний ресурс особистості, оскільки студент набуває вміння самостійно здобувати нові знання, розробляти актуальні для його діяльності технології, планувати й здійснювати саморозвиток і самореалізацію.

Всі складники досвідно-операційного компонента науково-пізнавальної компетентності майбутніх вчителів інформатики можуть бути систематизовані за такими блоками, як пізнавально-пошуковий та пізнавально-творчий, де: *пізнавально-пошуковий* відображає суто пошукові дії з інформацією (аналіз вихідних даних, формулювання об'єкта, предмета, мети, завдань, гіпотези дослідження, програмування роботи, підбір методів, створення власного каталогу наукових праць, робота з науковими текстами, пошук інформації в глобальній мережі Інтернет (конспектування, анотація, складання тез і резюме, цитування), організація співбесід з професіоналами в досліджуваній галузі, проведення анкетувань, тестувань, інтерв'ю, здійснення експертної оцінки, опрацювання накопичених даних (їхній аналіз, синтез, систематизація, класифікація, узагальнення, перевірка статистичної достовірності), розробка моделі формульованого експерименту, аргументація своєї наукової позиції, формулювання висновків); *пізнавально-творчий* передбачає охоплення декількох вузлових проблем наукової галузі, генерацію цікавих ідей, варіативність переконструювання гіпотези (або гіпотез), розширення / звуження поля пошуку, диверсифікацію компонентів моделі (їх збільшення або зменшення), розробку методів візуалізації авторської концепції з метою максимального висвітлення її етапів, цілей, засобів, проектування перспектив власного внесення в майбутнє через результати науково-пізнавальної діяльності.

Особливого значення діяльнісно-операційний компонент набуває саме у професійній діяльності вчителів інформатики, бо динамічний розвиток й постійне оновлення знань відбувається саме в галузі інформатики. Майбутній фахівець має володіти такими пізнавальними вміннями як: вміння самостійно підбирати математичні методи для розв'язування прикладних задач інформатики, здійснювати пошук в сучасних інформаційних базах даних, глобальній мережі Інтернет, зберігати, опрацьовувати та аналізувати отриману інформацію, проектувати, конструювати бази даних, інформаційно-пошукові системи, використовувати різноманітні стратегії розв'язування задач за допомогою мультимедійних технологій з метою вдосконалення процесу навчання тощо. Слід зазначити, що розвинені вміння з побудови алгоритмів та програмування сприяють розвитку дослідницьких навичок та розумових здібностей майбутніх учителів інформатики [7].

Слід зазначити, що сформувати практичні вміння у студентів можливо лише за умови їхньої активної самостійної діяльності, саме тому, важливою педагогічною умовою професійної підготовки майбутнього вчителя інформатики є впровадження в цикл навчальних дисциплін різнорівневої системи самостійних завдань, які насичені інформацією, створюють в навчальному процесі ситуації «когнітивного дисбалансу» та забезпечують оволодіння досвідно-операційним компонентом науково-пізнавальної компетентності.

Наведемо приклади деяких завдань, які були систематизовані за трьохрівневою шкалою: «*Основи наукових досліджень*»: І рівень: підготуйте реферат на тему «Культура наукової мови в інформаційно-когнітивній цивілізації»;

обговоріть у студентській групі роль роботи з книгою. Чому сучасна молодь мало читає? Чи зменшилася актуальність дослідження літературних джерел? Яку роль у розвитку особистості має художня література? II рівень: організуйте дискусію на тему «Культура мовлення вчителя-дослідника». Розкрийте всі принципово важливі аспекти цієї проблеми (лінгвістична, академічна, полікультурна компетенції, володіння комунікаційно-інформаційними технологіями, вміння розробляти електронні підручники, організовувати конференції тощо); III рівень: назвіть основні компоненти наукової статті. Схарактеризуйте їх. На основі проведеного вами мікродослідження в школі оформіть статтю відповідно до сучасних вимог; схарактеризуйте вимоги до підготовки наукової рецензії та відгуку. Напишіть рецензії на статті з фахового педагогічного видання. «*Педагогіка*»: I рівень: напишіть роздум-аналіз щодо можливостей оптимізації науково-дослідної праці сучасного вчителя-практика; підготуйте повідомлення-рефлексію на тему «Науково-пізнавальна компетентність як база професійного зростання сучасного директора школи»; II рівень: дослідіть пізнавальні можливості старшокласників передвипускного та випускного класів у самоорганізації наукової конференції з проблеми протистояння маніпуляціям свідомістю людей; на основі аналізу наукових праць розкрийте сутність поняття «інноваційна культура особистості»; III рівень: розробіть систему засобів активізації колективної дослідницької роботи класу на уроках інформатики; утворіть систему програм, що оптимізують засвоєння учнями матеріалу навчальної дисципліни «Інформатика». Проведіть конкурс та оберіть найбільш цікаві програми. «*Основи педагогічної майстерності*»: I рівень: розкрийте роль педагога у формуванні позитивного світогляду дітей у контексті «кризи філософії та педагогіки». Яким чином інформатизація суспільства може розв'язати / створити проблеми духовного відчуження людей; обговоріть вплив темпераменту, волі, характеру педагога на світосприйняття дитини; II рівень: розробіть програму-рекомендації виховання у майбутнього педагога таких його основних якостей: стриманості, відповідальності, толерантності, вміння вибачати; розкрийте взаємозв'язок між вольовими якостями вчителя та стилем його педагогічного спілкування (авторитарний, демократичний, байдужий); III рівень: проведіть дискусію з проблеми «Чи є вчитель актором?». Виявіть ті акторські якості, котрі мають актуалізуватися в педагогічній праці вчителя. Як мають взаємодіяти акторська гра педагога та щирість виявлення ним почуттів і ставлень; розробіть програму функціонування школи з оптимальним характером взаємозв'язків між членами педагогічного колективу. «*Теоретичні основи інформатики*»: I рівень: здійсніть аналіз різних форм повідомлення інформації. Порівняйте ті форми, які існують сьогодні в інформаційно-комунікаційній сфері, та назвіть приклади; проаналізуйте різні дефініції поняття «сигнал», які зустрічаються в науковій літературі. Визначте, чи існує взаємозалежність між сигналами та інформацією; II рівень: проаналізуйте процеси, які використовуються для передачі інформації в матеріальному світі, визначте засоби, що застосовуються для цього та їхні параметри сигналу, представте отримані дані в табличному вигляді; чим відрізняються поняття «джерело інформації» та «отримувач інформації». Чи є ці поняття тотожними? Доведіть вашу думку; надайте ґрунтовну характеристику поняття «ентропія» як міри невизначеності; III рівень: проведіть дискусію з теми «Підходи до перетворення інформації, які зустрічаються в прак-

тичній діяльності», визначте ситуації, коли перетворення інформації відбуваються без її втрати; проаналізуйте вислів: «Вищою формою інформації, що виявляється в управлінні та соціальних системах, є знання» та визначте, які, на Вашу думку, знання є необхідними для вільного функціонування особистості в суспільстві. **«Технічні засоби навчання»**: I рівень: охарактеризуйте інформатизацію як систему взаємопов'язаних процесів (за О. Єршовим); визначте основні напрями впровадження технічних засобів навчання в процес освіти; II рівень: дослідіть роботи науковців, які займалися проблемою застосування технічних засобів в навчальному процесі, та визначте провідні положення щодо впровадження технічних засобів навчання в навчальний процес; які, на Ваш погляд, відмінності має інформація як продукт виробництва від інших видів продукції, створеною людиною, схарактеризуйте кожну з відмінностей; III рівень: висвітліть зарубіжний досвід упровадження нових інформаційних технологій у навчальний процес, представте досліджену Вами інформацію у вигляді електронної презентації; укладіть банк таких ситуацій на уроці, коли використання технічних засобів навчання є найбільш ефективним, обґрунтуйте хід Ваших думок. **«Використання обчислювальної техніки у навчальному процесі»**: I рівень завдань: дайте власне визначення поняття «сучасні інформаційні технології», доведіть вашу позицію та порівняйте власне визначення з існуючим в науковій літературі; які, на Вашу думку, можливості надають сучасні інформаційні технології учням та вчителям; II рівень завдань: дослідіть та визначте головні функції, які має поєднувати у собі електронний посібник, отримані дані систематизуйте у відповідній таблиці; проаналізуйте систему підготовки вчителя до використання інформаційних технологій у навчальному процесі, запропоновану М. Жалдаком. Отримані результати викладіть у вигляді реферативного повідомлення; III рівень завдань: розробіть власні методичні рекомендації, щодо розробки електронних посібників; підготуйте повідомлення-розмірковування за тезою акад. О.Єршова: «Програмування – друга грамотність».

Отже, науково-пізнавальна компетентність відбиває бажання оволодіти особистісно й професійно значущою інформацією, розробляти новітні засоби підвищення ефективності педагогічної діяльності в процесі навчання інформатики. Перспективи дослідження полягають у виявленні впливу науково-пізнавальної компетентності на професійне функціонування вчителів-практиків у ході післядипломної підготовки й перепідготовки.

Література

1. Абульханова К. А. Способность сознания личности как субъекта жизни / К. А. Абульханова // Мир психологии. – 2006. – № 2. – С. 80-95.
2. Бугрій О. Формування узагальнених пізнавальних умінь / О. Бугрій // Рідна школа. – 2004. – № 3. – С. 32-34.
3. Воронцов С. Г. Учебно-познавательная компетентность старшеклассников: состав, структура, деятельностный компонент: Монография. – М.: АПК и ППРО, 2006. – 160 с.
4. Гилфорд Д. Три стороны интеллекта / Д. Гилфорд // Психология мышления / Под ред. А. М. Матюшкина. – М., 1965. – С. 433-465.
5. Деркач А. А., Сайко Э. В. Самореализация как структурообразующий конструкт и процесс в онтогенезе (теоретико-методологическое обоснование) / А. А. Деркач, Э. В. Сайко // Мир психологии. – 2009. – № 2. – С. 222-234.

6. Князян М. О. Самостійно-дослідницька діяльність майбутніх учителів іноземних мов: теорія і практика: Монографія. — Ізмаїл: Сміл, 2006. — 242 с.
7. Морзе Н. В. Система методичної підготовки майбутніх учителів інформатики в педагогічних університетах: дис... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Морзе Наталія Вікторівна. — К., 2003. — 605 с.
8. Новиков А. М., Новиков Д. А. Обучение основам методологии / А. М. Новиков, Д. А. Новиков // Педагогика. — 2009. - № 7. — С. 11-17.
9. Петровский В. А. Семь пространств существования личности: формальные модели состоятельности / В. А. Петровский // Мир психологии. — 2009. — № 1. — С. 25-42.
10. Пірлмен Берг. Як навчитися мислити / Б. Пілмерн // Іноземні мови в навчальних закладах. — 2005. — № 1. — С. 126-128.
11. Старовойтенко Е. Б. Мыслительные установки творческой личности в культурной динамике / Е. Б. Старовойтенко // Мир психологии. — 2009. — № 1 (57). — С. 260-271.

«THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASICS OF THE ACTIVE AND OPERATIONAL COMPONENT OF FUTURE COMPUTER SCIENCE TEACHERS' SCIENTIFIC AND COGNITIVE COMPETENCE»

Kozhukhar Zhanna

The relevance of the article «Theoretical and methodological basics of the active and operational component of future computer science teachers' scientific and cognitive competence» is determined by the tendency to form the scientific mentality, creative skills and abilities of the young generation, to organize an independent research activity and by the mission of future teachers to apply innovative technologies into the teaching process. The aim of the article is to reveal the essence of the scientific and cognitive competency and its active and operational component. The active and operational component of the scientific and cognitive competency is systemized by cognitive and research and cognitive and creative blocks. The cognitive and research block is defined by information search (analysis of the initial data, formulation of object, subject, aim, tasks, hypothesis of the research, programming of the work, selection of methods, creation of personal catalogue of scientific works, working with scientific texts, searching for information in the Internet (summarizing, making annotations, articles and resumes, quoting), inquiring, testing, making an expert appraisal, operating received data (its analysis, synthesis, systematization, classification, summarizing, checking statistical authenticity), development of forming experiment model, argumentation of personal scientific point of view, drawing conclusions. The scientific and creative block includes some key problems in the sphere of science, creation interesting ideas, formation of hypothesis (or hypotheses), extension / contraction the subject of research, development of methods of expression the author conception with the aim to show its stages, purposes, means, perspectives of personal contribution to future by the

results of scientific and cognitive activity. It is possible to form students' practical skills by means of their active self-study. So, the pedagogical mean of active and operational component formation is to implement the system of different levels of self-educational tasks to the series of academic subjects «Pedagogy», «The basis of scientific research», «The basis of pedagogical excellence», «Technical means of studying».

САМОСТІЙНО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПОДОЛАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ БАР'ЄРІВ

УДК 378.937

Князян М.О.

В статті досліджується сутність поняття «педагогічний бар'єр». Представлена роль самостійно-дослідницької діяльності студентів як средства підготовки к преодолению педагогических барьеров.

Ключевые слова: педагогический барьер, самостійно-дослідницька діяльність студентів.

The article investigates the nature of the concept of «pedagogical barrier». The role of students' independent-research activity as a mean of preparation to overcome pedagogical barriers is presented.

Keywords: pedagogical barrier, independent-research activity of students.

Однією з принципово важливих проблем сьогодення є підготовка фахівця, здатного розв'язувати проблемні ситуації, досліджувати засоби оптимізації професійної діяльності, розробляти та втілювати інноваційні проекти. В цьому контексті питання про підготовку особистості до подолання педагогічних бар'єрів набуває особливого значення. Ця проблема пов'язана з такими науковими завданнями, як активізація професійної підготовки студентів, формування у них гнучкості та креативності мислення, забезпечення їхньої мобільності.

Аналіз наукових джерел [1-3] дозволяє виокремити такі напрями дослідження окресленої проблеми: оптимізація професійної підготовки майбутніх фахівців (В. Андрущенко, Є. Барбіна, І. Бех, В. Гриньова, І. Зязюн, Н. Кічук, М. Князян, В. Кремь, З. Курлянд, Н. Нічкало, С. Сисоєва), сутність та функції компетентності подолання бар'єрів (І. Глазкова), методологія компетентнісного підходу (Н. Бібік, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко).

Втім, питання про активізацію підготовки студентів до подолання бар'єрів потребує більш детального вивчення. Метою статті є висвітлення ролі самостійно-дослідницької роботи у підготовці майбутніх фахівців до подолання педагогічних бар'єрів.

Як відомо [3], психологічний бар'єр виникає за умов, якщо особистість виявляє певну пасивність у діяльності, причиною якої виступає новизна ситуації, її небезпечність, негативна інформація, відсутність гнучкості мислення